

פרק אלו דברים

מתניתין:

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל שנחלקו בהלכות סעודה:

א. קידוש.

בית שמאי אומרים: מברך תחילה על קדושת היום, ואחר כך מברך על היין "בורא פרי הגפן".

ובית הלל אומרים: מברך תחילה על היין, ואחר כך מברך על היום.

ב. שתיית יין לפני הסעודה.

בית שמאי אומרים: בתחילה נוטלין לידים לסעודה, ואחר כך מוזגין את הכוס, ושותים אותו מיד, לפני ברכת המוציא.

ובית הלל אומרים: תחילה מוזגין את הכוס, ושותים אותו מיד, לפני נטילת ידים, ואחר כך נוטלין לידים.⁽¹⁾

ג. אופן הנחת המגבת לאחר ניגוב הידים ממי הנטילה.

בית שמאי אומרים: אחר נטילת ידים מקנח ידיו במפה [מגבת] ומניחה על השלחן כדי להשתמש בה בשעת הסעודה.

ובית הלל אומרים: לא יניח את המגבת על השלחן, אלא רק על הכסת שנשען עליה בסעודה.

ד. סדר סיום הסעודה.

בית שמאי אומרים: מכבדין [מטאטאים] את הבית משיירי מאכלים שנפלו בסעודה [אם ישבו על הקרקע. ואם ישבו ליד השלחן, מנקים את השלחן], ורק אחר כך נוטלין מים אחרונים לידים.

ובית הלל אומרים: נוטלין לידים תחילה, ואחר כך מכבדין את הבית.

ה. אדם שיש לו במוצאי שבת מעט יין, כדי כוס אחת בלבד, ועדיין לא הבדיל, והוא רוצה לברך עליה את ברכת המזון ואף להבדיל עליה, כיצד יעשה?⁽²⁾

בית שמאי אומרים: יברך תחילה על הנר,⁽³⁾ ואחר כך יברך ברכת המזון, ולאחריה

1. בראש יוסף [נב א] כתב שמחלוקת זו אינה שייכת בזמננו, כי כולנו טמאי מתים, ואין אכילת חולין בטהרה, ונטילת הידים היא רק משום שסתם ידים מטונפות.

2. תוס' להלן [נב א ד"ה מניחין] ביארו שהתירו לו לאכול לפני הבדלה, כדי שיוכל לברך על הכוס, וכמאן דאמר ברכת המזון טעונה כוס. [אך כשיש לו כוס נוספת, אסור לאכול קודם, וגם אינו יכול לברך את כל הברכות עליה,

כי אין עושין מצוות חבילות חבילות, כדלעיל מט א, וראה צל"ח ורש"ש, ורשב"א להלן נב סד"ה ואסיקנא].

3. ביאר רבינו יונה, כיון שמביאים את הנר במוצאי שבת, ונהנה ממנו עכשיו, צריך להקדים את ברכתו לבהמ"ז שכבר נהנה ממנו קודם. ומשמע שסבר כי ברכת האש היא ברכת הנהנין, ותקנו שאין צריך לאומרה כל פעם שנהנה, אלא די פעם בשבוע [וכ"כ הראב"ד בתמים דעים